

gemeente Eindhoven

Taal telt!

**Maatschappelijke participatie door middel
van taalaanbod
in Eindhoven**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 INLEIDING	3
2 ONTWIKKELINGEN	4
2.1 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN	4
2.2 GEMEENTELIJKE ONTWIKKELINGEN	5
3 HET AANBOD IN EINDHOVEN	8
3.1 TAALANBOD EN MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE.....	8
3.1.1 <i>Project Bijspijkere</i> n	9
3.1.2 <i>Aanbod Stercollege, afdeling volwassenenonderwijs SUMMA-college</i> ...	9
3.1.3 <i>Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)</i>	10
3.2 RANDVOORWAARDEN RONDOM HET TAALANBOD	11
3.2.1 <i>Subsidiemogelijkheden binnen de gemeente</i>	11
3.2.2 <i>Communicatie richting de Eindhovense inwoners</i>	11
3.2.3 <i>Communicatie tussen de verschillende aanbieders</i>	11
3.2.4 <i>Alternatief voor loketfunctie Bureau Inburgering</i>	12
4 DE VRAAG IN EINDHOVEN	13
4.1 BEHOEFTE VAN MENSEN MET EEN TAALVRAAG	13
4.2 NEGEN AANBEVELINGEN	14
4.3 AFSTEMMING VAN VRAAG EN AANBOD.....	16
5 UITVOERING TAALBELEID IN EINDHOVEN	17
5.1 ACTIEPUNT 1: AFZONDERLIJKE TAALSUBSIDIE	17
5.1.1 <i>Uitwerking afzonderlijke taalsubsidie</i>	17
5.2 ACTIEPUNT 2: ORGANISEREN VAN DE WERVING	18
5.2.1 <i>Uitwerking van de werving</i>	19
5.3 ACTIEPUNT 3: DOORVERWIJZING NAAR CENTRAAL AANBOD	20
5.3.1 <i>Uitwerking doorverwijzing naar centraal aanbod</i>	21
5.4 AANSLUITEN BIJ NIEUWE ONTWIKKELINGEN	22
5.5 UITVOERINGSPROGRAMMA	23
5.6 KOSTENOVERZICHT	24

I Inleiding

Het beheersen van de Nederlandse taal is van groot belang voor alle burgers die willen participeren in onze maatschappij en is daarom terug te vinden binnen verschillende beleidsterreinen in de gemeente. Ruim 10% van de bevolking in Nederland is in meer of mindere mate laaggeletterd. Eindhoven scoort nog iets hoger dan het landelijk gemiddelde, en telt 23.000 laaggeletterden. Dit onderschrijft het belang van taal binnen onze gemeente.

Het beheersen van onze taal is niet alleen van belang voor mensen die niet in Nederland geboren zijn, alhoewel deze groep in veel gevallen een meer vanzelfsprekende taalachterstand heeft en daardoor duidelijker in beeld is. Maar ook een groot deel van de Nederlandse bevolking is onvoldoende bij machte om de Nederlandse taal (in ieder geval in woord en schrift) zodanig te gebruiken dat zij volwaardig deel kunnen nemen aan de maatschappij. Bij deze autochtone groep is het herkennen van laaggeletterdheid vaak lastiger. Hun goede spreekvaardigheid geeft geen aanleiding om te vermoeden dat er problemen zijn op het gebied van lezen en schrijven. Ook heeft deze groep eerder last van schaamte rondom de opgelopen taalachterstand.

Het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal in de breedste zin beperkt mensen in het dagelijkse doen en laten, zeker nu onze maatschappij steeds ingewikkelder wordt, en de eisen hoger worden. Het niet kunnen bijhouden van deze ontwikkelingen leidt op termijn tot uitsluiting. Dit druist in tegen de uitgangspunten dat iedereen mee moet kunnen doen in de samenleving.

Binnen het coalitieakkoord "*Werken aan morgen*" wordt aandacht aan taal en onderwijs gegeven, omdat scholing uiteindelijk de belangrijkste kans biedt op een goede plaats op de arbeidsmarkt en dus de toekomst. Onderwijs moet dan ook voor iedereen, dus ook volwassenen, mogelijk en toegankelijk zijn.

In deze notitie staat de vraag centraal welke rol de gemeente wil nemen in het taalaanbod in de stad, met name gericht op het maatschappelijk participeren, en taalproblemen hier een belemmering in zijn. Hierbij is van belang om eerst duidelijk in beeld te krijgen welk aanbod er al is. Dit staat beschreven in hoofdstuk 3. Vervolgens staat in hoofdstuk 4 beschreven wat de behoefte rondom taal is bij laagtaalvaardigen, omdat de behoefte niet los gezien kan worden van het te ontwikkelen beleid. Uiteindelijk kunnen op basis van hoofdstuk 3 en 4 conclusies getrokken worden rondom het verbeteren van het taalbeleid in de gemeente Eindhoven. Deze staan in hoofdstuk 5 beschreven.

2 Ontwikkelingen

Hieronder volgt een korte uiteenzetting van de landelijke als ook de lokale ontwikkelingen, die van invloed zijn op het te ontwikkelen taalbeleid.

2.1 Landelijke ontwikkelingen

Het ministerie van OC&W heeft eind 2011 het Actieplan laaggeletterdheid 2012-2015 "Geletterdheid in Nederland" aangeboden aan de tweede kamer. Het actieplan is opgesteld omdat er nog steeds naar schatting 1,5 miljoen laaggeletterden in Nederland zijn, waarvan 1,1 miljoen behoort tot de potentiële beroepsbevolking. Het voorkomen en tegengaan van laaggeletterdheid is een sociaal-economisch vraagstuk en vraagt om maatschappelijke betrokkenheid door burgers, werkgevers, maatschappelijke organisaties en overheden. In het plan staat beschreven dat de focus bij educatie meer gericht moet worden op taal en rekenen, de kwaliteit van het onderwijs verhoogd moet worden en de inzet om de doelgroep te bereiken moet worden vergroot, omdat werving van de doelgroep (met name de autochtonen) een lastige taak blijft.

De definitie van laaggeletterdheid is door het Kabinet Rutte I bijgesteld vanwege het feit dat de aandacht die eerst vooral was gericht op lezen en schrijven niet meer de lading dekte, gezien de steeds meer complexere samenleving waarin wij leven. Geletterdheid omvat dan ook meerdere factoren: luisteren, spreken, lezen, schrijven, gecijferdheid en in dat kader het gebruiken van alledaagse technologie om te communiceren en om te gaan met informatie.

Binnen de *Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB)* is het volwassenenonderwijs geregeld. Dat betreft basiseducatie gericht op lezen en schrijven voor de autochtone volwassen inwoner (NT1-onderwijs, Nederlands als eerste taal) en basiseducatie voor allochtone volwassen inwoners zonder inburgeringsplicht (NT2-onderwijs, Nederlands als tweede taal). Inburgeringsplichtigen zijn uitgesloten om gebruik te maken van aanbod dat gefinancierd wordt uit deze middelen. De middelen zijn momenteel nog verplicht te besteden bij een ROC. Onlangs is het voornemen bekend gemaakt om vanaf 2015 de verplichte winkelnering bij ROC's op te heffen, en ook de WEB-budgetten te verdelen over regio's in plaats van individuele gemeenten. Werving van laaggeletterden viel tot 2013 als vast onderdeel onder de verantwoordelijkheid van het ROC, maar bij de wetwijziging van 2013 is de gemeente verantwoordelijk gemaakt voor de werving van cursisten. Omdat werven van autochtone laaggeletterden geen eenvoudige taak is, zal elke gemeente hier extra inzet op moeten organiseren.

Bij de *Wet Inburgering (Wi)* staat het leren van de taal centraal, omdat beheersing van de taal noodzakelijk is om volwaardig deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Vanaf 1 januari 2013 is de wet gewijzigd en moeten mensen met een plicht tot inburgeren hun eigen traject bekostigen, waarbij de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige centraal is komen te staan. Een sociaal leenstelsel is

aanwezig voor de doelgroep die het traject niet vooraf zelf kan financieren. Voor asielgerechtigden wordt deze lening achteraf kwijtgescholden, mits het examen is behaald.

In 2011 is de inburgeringsplicht komen te vervallen voor Turkse inwoners die zich al in Nederland hadden gevestigd, als ook voor Turkse gezinsherenigers en –vormers die zich nog moeten vestigen in Nederland. Ook voor deze doelgroep blijft taal van belang bij participatie, en is het goed om de noodzaak hiervan blijvend onder de aandacht te houden. Het risico bestaat dat door het wegvallen van de plicht met name de groep gezinsherenigers (met name de groep die geen arbeid verricht) langzaam een nieuwe taalachterstand op zullen lopen, omdat dit traditioneel de groep betreft die zonder plicht minder snel de weg naar een cursus weet te vinden. Door het wegvallen van het gratis aanbod van inburgeringstrajecten bij gemeenten zal de vraag naar taalondersteuning toe gaan nemen. Dit geldt niet alleen voor de vrijwillige inburgeraars die geen aanbod meer krijgen, maar ook voor de verplichte inburgeraar die zich vaak zelfstandig zal voorbereiden op het inburgeringsexamen en op zoek gaat naar een goedkoper alternatief dan dat van de commerciële aanbieders.

In het kader van de *Wet Werk en Bijstand (WWB, binnenkort Participatiewet)* en over het algemeen binnen de Sociale Zekerheid krijgen we te maken met krappere budgetten waarbij gekeken moet gaan worden hoe mensen, die een beroep willen doen op de sociale zekerheid, zo snel mogelijk weer (naar vermogen) economisch zelfstandig kunnen worden, waardoor het beroep op bijstand verminderd. Zeker gezien de economische ontwikkelingen, waarbij de zwaarste klappen toch als eerste zullen vallen binnen de lagere regionen, is aandacht voor taal van belang om werkloosheid te voorkomen en mensen te kwalificeren.

Door *Cinop* (een onafhankelijk landelijk adviesbureau gespecialiseerd in ondersteuning aan gemeenten bij vraagstukken op het snijvlak van onderwijs en arbeidsmarkt, zo ook bij de aanpak van laaggeletterdheid) is een nieuw concept ontwikkeld in samenwerking met ETV.nl, waarbij op maat gesneden leertrajecten worden aangeboden aan individuele deelnemers. Deze trajecten worden online aangeboden, om op deze wijze een antwoord te vinden op de steeds lagere gemeentelijke budgetten die aanwezig zijn met betrekking tot educatie. De cursist wordt hierbij vakinhoudelijk ondersteund door een docent en daarnaast gecoacht door een vrijwilliger. De vrijwilliger heeft hierbij een belangrijke motiverende functie en wordt inhoudelijk weer ondersteund door een professional. Dit nieuwe concept zou als mogelijk alternatief kunnen dienen voor de kostbare leertrajecten. In ieder geval zou onderzocht kunnen worden hoe gemeenten hier op aan kunnen sluiten.

2.2 Gemeentelijke ontwikkelingen

WIJ-Eindhoven streeft er naar dat personen bij voorkeur zelfstandig hun leven leiden, maar indien nodig wordt (professionele) ondersteuning dicht bij mensen georganiseerd, op wijkniveau (eigenkracht en samenkracht). Immers, om mensen te kennen en in hun uniciteit te bezien, is het nodig dat mensen gekend worden en dat

de professional de mensen en hun specifieke situatie kent. Het betekent een hogere ontwikkeling naar een meer ontokerde, integrale aanpak in samenwerking met de organisaties in de stad.

Het doel van WIJ-Eindhoven is primair dat burgers eigen kracht ontwikkelen om economisch en maatschappelijk mee te doen: o.a. door een werkwijze die dicht bij hen plaatsvindt. Het kijken naar de burger in zijn bredere context (en dus niet alleen naar een onderdeel werk, of scholing of taal) draagt ertoe bij dat verantwoordelijkheid en participatie (weer) worden opgepakt. Taal is hierbij een vanzelfsprekend onderdeel binnen het geheel.

Het *Aanvalsplan Laaggeletterdheid "Talen(t) voor Meedoen 2010-2014"* is in september 2010 door dit college vastgesteld. Het aanvalsplan was nog onderdeel van het bestuurlijk programma Meedoen uit de vorige collegeperiode, waar laaggeletterdheid een centraal thema was.

Het aantal laaggeletterden in Nederland bestaat uit circa 1,5 miljoen mensen, waarvan 1 miljoen autochtoon is en 0,5 miljoen allochtoon (dat is 13% van de Nederlandse bevolking). Laaggeletterdheid heeft een sterke correlatie met opleidingsniveau, niet-werkenden, werkloosheid en etniciteit. In Eindhoven tellen we ongeveer 23.000 laaggeletterden waaronder 2800 mensen als analfabeet geteld kunnen worden. Bij deze groep is participatie in het maatschappelijk leven dan ook beperkt, zij zijn maatschappelijk geïsoleerd wegens de beperkingen die zij ondervinden. Kenmerkend voor deze groep is ook dat zij, door hun negatieve schoolervaring, moeite hebben om opnieuw met een cursus te starten. Dit onderschrijft het belang van werving, maar tegelijkertijd ook het probleem rondom de werving. Gezien de schaamte die veel mensen hebben rondom hun lage taalvaardigheid lopen zij hier niet mee te koop, en is het herkennen van deze groep een lastige klus.

In het aanvalsplan staan concrete ambities geformuleerd om laaggeletterdheid bespreekbaar te maken, te herkennen en vervolgens aan te pakken. Hier wordt binnen de gemeente momenteel werk van gemaakt door het aanbieden van herkenningssessies aan personen met veel klantcontact, zodat het onderwerp meer gaat leven.

Verschillende partijen in Eindhoven die betrokken zijn bij het onderwerp laaggeletterdheid hebben elkaar in 2012 gevonden en gezamenlijk een *Bondgenootschap voor geletterdheid* opgericht. De bedoeling hierbij is om laaggeletterdheid op de agenda te zetten en te houden, en ook het bedrijfsleven kennis te laten maken met het onderwerp en mede probleemeigenaar te maken. Ook bedrijven hebben baat bij gekwalificeerde medewerkers en zullen daarin moeten investeren. Dit met als uitgangspunt dat Eindhoven de slimste regio van Nederland is, maar zich zo pas echt mag noemen als er voldoende aandacht is voor de "onderkant". Je kunt je pas profileren als slimste regio als je elke burger en werknemer, van hoog tot laag, naar een startkwalificatie weet te krijgen.

Onlangs heeft een bijeenkomst plaatsgevonden op initiatief van het Bondgenootschap, waarbij een brede groep personen betrokken bij dit onderwerp zijn uitgenodigd om kennis en ervaringen te delen met als doel om gemeentebreed,

en uiteindelijk regiobreed, de aanpak van laaggeletterdheid vorm te geven en te leren van elkaar. Een volgende bijeenkomst staat gepland in september. De gemeente Eindhoven is betrokken bij dit Bondgenootschap.

In de nota "*Verbindende Kracht*" wordt de visie beschreven rondom vernieuwing op het gebied van vrijwilligerswerk. Hierbij worden enkele uitgangspunten vermeld, zoals het gegeven dat organisatorische hindernissen ten aanzien van initiatieven van inwoners zo veel mogelijk weggenomen moeten worden. Dat moet vanzelfsprekend ook gaan gelden voor de initiatieven die op gebied van taal worden ontwikkeld door inwoners zelf. Het aanvragen van subsidies is in sommige gevallen een te hoge drempel voor kleinschalige taalinitiatieven.

In de nota staat ook vermeld dat het Vrijwilligerspunt, in samenspraak met de gemeente, gaat onderzoeken hoe nieuwe groepen vrijwilligers kunnen worden bereikt. Dit kan van belang zijn voor nieuw te ontwikkelen taalinitiatieven in de stad, omdat de vraag naar vrijwillige inzet de komende jaren alleen maar zal vergroten.

De *Bibliotheek Eindhoven* zit midden in een ontwikkelingstraject vanwege de opgelegde bezuinigingen in combinatie met de hoge ambities die zijn behouden. De ontwikkelingen richten zich enerzijds op de spilcentra in Eindhoven, welke een functie kunnen gaan vervullen voor de jeugd en de overige bewoners in de wijk (aanbod van fysiek materiaal, maar ook het aanbieden van digitaal materiaal en meer gericht op mediawijsheid) als vervanging van het wegvallen van de wijklocaties. Anderzijds is het streven van de bibliotheek om in de centrale locatie het fysieke aanbod voor volwassenen te verlagen (vanwege vermindering van de vraag) en samenwerking met andere organisaties te zoeken. Dit met als doel dat kennisverwerving en persoonlijke ontwikkeling centraal komt te staan bij de bibliotheek. Door krachten te bundelen zou het aanbod meer divers worden en is synergie te behalen. Binnen de kenniswerkplaats die de bibliotheek uiteindelijk wil gaan worden, staat vanzelfsprekend taalvaardigheid centraal. Deze ontwikkelingen zijn nog niet formeel doorgevoerd maar zijn onderwerp van gesprek tussen de gemeente en de bibliotheek.

3 Het aanbod in Eindhoven

Dit hoofdstuk richt zich op het aanbod dat beschikbaar is in Eindhoven voor mensen met een taalvraag vanuit de wens om mee te kunnen doen in de samenleving. Deze taalvraag komt vaak van mensen die al langer in Nederland wonen maar de taal nog steeds onvoldoende beheersen en hierdoor belemmeringen ondervinden, maar ook mensen die in Nederland zijn geboren, en door allerlei factoren de aansluiting in het reguliere schoolsysteem hebben gemist, kunnen een taalvraag hebben. Voor beide groepen is een kleinschalig en laagdrempelig aanbod vaak gewenst voordat het centrale aanbod in aanmerking komt.

De commerciële instellingen worden in dit hoofdstuk niet vermeld. Zij zijn vooral gericht op trajecten voor inburgeringsplichtigen en kenniswerkers, en vallen niet onder het aandachtsveld van deze notitie.

3.1 Taalaanbod en maatschappelijke participatie

Binnen de gemeente Eindhoven is het aantal taalprojecten in relatie tot maatschappelijke participatie divers. Projecten zijn deels initiatieven zonder gemeentelijke inbreng (de zogenaamde zelfdoeners), en deels ontwikkeld door instellingen die gesubsidieerd worden door de gemeente (op stedelijk of op wijkniveau). Hieronder staat het aanbod beschreven zoals bekend bij de gemeente (stand begin 2013), waarbij een subsidierelatie aanwezig is, of in de toekomst wellicht zal komen.

Aanbieder	Soort aanbod	Vorm en deelnemers	Gemeentelijke subsidie
De Klaver	Wijkaanbod. Twee niveaus en een conversatiegroep	Groepsles, Maximaal 75 personen Geen wachtlijst	Mogelijke aanvraag in 2013
Stichting Wijkcentrum 't Oude Raadhuis	Wijkaanbod. Taalcoach-project voor allochtonen	Individueel Ong. 25 deelnemers	€1.117 waarderingssubsidie in 2012
SNV (Vluchtelingenwerk)	Stedelijk aanbod op verschillende niveau's	Individueel en groepsles 125 cursisten en 20 taalmaatjes	Reguliere subsidierelatie (budget vreemdelingenbeleid)
Meedoen in de wijken	Taalverhoging en taalmaatjes, verspreid over enkele wijken	Individueel en groepsles Ong. 85 deelnemers	€ 89.000 (subsidie 2012-2013, budget Diversiteit/Emancipatie)
Etud/FNV Scholing	Stedelijk aanbod gelegen in 1 wijk. Taalverhoging	Groepsles 80 cursisten	€ 6500 subsidie voor 80 cursisten via Meedoen en Participatie/Diversiteit
TAC/Woensel West	Stedelijk aanbod gelegen in 1 wijk. Taallessen op verschillende niveau's	Groepsles 80 cursisten 200 op wachtlijst	Mogelijke aanvraag in 2013

Naast bovengenoemde initiatieven gericht op taal en participatie, zijn ook enkele projecten ontwikkeld die op een andere wijze gefinancierd worden, en ook een bijdrage leveren aan het taalaanbod binnen de stad. Ook deze initiatieven zijn van belang om genoemd te worden.

3.1.1 Project Bijspijkeren

Aan het eind van het programma Meedoen is een pilot gestart in samenwerking met Trudo en expertisebureau "Zet een Punt..." om de werving van autochtone laaggeletterden beter vorm te kunnen geven. Doelstelling bij dit project was allereerst om medewerkers van woningcorporaties te scholen op het onderwerp laaggeletterdheid en hen vervolgens het gesprek met de huurder aan te laten gaan wanneer laaggeletterdheid geconstateerd werd. Daarnaast werd een laagdrempelig taalaanbod georganiseerd waar mensen direct gebruik van konden maken. Dit project loopt nu anderhalf jaar en wordt binnenkort geëvalueerd. De conclusie die al wel getrokken kan worden is dat het project succesvol benoemd kan worden: in totaal worden er twee cursussen gegeven en hebben 50 personen de weg naar deze cursus weten te vinden. Enkeligen hebben werk gevonden, anderen hebben hun horecadiploma behaald dankzij de cursus door extra te oefenen in de Nederlandse taal. De cursisten hebben het plezier in leren weer ontdekt en zijn zelfverzekerder geworden.

De aantallen lijken laag, maar gezien de geringe instroom bij het Stercollege in voorgaande jaren (in 2012 een instroom van 30 nieuwe autochtone cursisten, mede dankzij werving vanuit Werkplein mercado) is dit aantal in relatief opzicht groot te noemen.

De Stichting Lezen en Schrijven heeft Bijspijkeren als goed voorbeeld gesteld rondom werving van laaggeletterden richting andere gemeenten. Uitbreiding in Eindhoven naar andere woningcorporaties en welzijnsinstellingen is hierbij dan ook een logische stap binnen onze eigen gemeente. In actiepunten 2 in paragraaf 5.2 van deze nota wordt hierop teruggekomen.

Vanzelfsprekend worden de cursussen bij Trudo ook voortgezet waarbij Zet een Punt... deze lessen blijft verzorgen.

3.1.2 Aanbod Stercollege, afdeling volwassenenonderwijs SUMMA-college

Het aanbod van het Stercollege wordt steeds meer in samenspraak met de gemeente ontwikkeld, waardoor er beter wordt aangesloten op de vraag. In samenwerking met de sector Werk zijn groepstrajecten ontwikkeld voor bijstandsgerechtigden die de taal onvoldoende beheersen en daardoor belemmeringen vinden om aan het werk te komen. Deze taaltrajecten worden op het Werkleerbedrijf (WLB) gegeven. De eerste uistroomresultaten naar werk (en uit de uitkering) zijn geboekt. Momenteel draaien er drie doorlopende groepen bij het WLB.

Daarnaast is een aanbod ontwikkeld voor bijstandsgerechtigden die onvoldoende computervaardig zijn en daardoor moeite hebben met solliciteren. Wanneer taal

daarnaast ook een probleem vormt, wordt parallel aan het computeraanbod een taaltraining gegeven.

Voor arbeidsmigranten met een taalvraag is een taalaanbod gerealiseerd in samenwerking met het Migranteninformatiepunt. Hiertoe zijn inmiddels drie cursussen gestart.

Omdat er ook vanuit de gemeente steeds meer aandacht komt voor het herkennen van laaggeletterdheid, worden er door zowel gemeente als ook het Servicepunt Leren en Werken steeds meer mensen met een taalvraag doorverwezen naar het Stercollege dan voorheen het geval was.

Bij het Stercollege volgen een kleine 250 mensen op dit moment een cursus in het kader van basiseducatie.

3.1.3 Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Taalachterstand op latere leeftijd kan ook zijn oorsprong vinden in opgelopen achterstanden tijdens de vroege jeugd. Opgroeien in een taalarme omgeving kan een achterstand veroorzaken voor de latere jaren die nog moeilijk in te lopen is. Vandaar het belang dat landelijk en ook binnen de gemeente wordt gehecht aan VVE.

In Eindhoven is de kinderopvang verantwoordelijk voor de VVE-programma's en de peuterspeelzalen. Er wordt nauw samengewerkt met de scholen (SPIL-centra). De indicatie betreffende een mogelijke taalachterstand ligt bij de consultatiebureau's. Zuidzorg verwijst door naar de kinderopvang, waarbij deelname op vrijwillige basis verloopt. Eindhoven is vooruitstrevend, want biedt aan alle kinderen, los van de mate van taalachterstand en de achtergrond van het kind, 5,5 u per week VVE. Het betreft hier sinds 2013 een basisvoorziening binnen de gemeente Eindhoven, waarbij alleen een inkomensafhankelijke ouderbijdrage voor wordt berekend. Voor kinderen met een indicatie wordt nog eens 5,5 u extra per week beschikbaar gesteld. Deze kosten komen voor rekening van de gemeente.

Omdat de ouderbetrokkenheid van groot belang is bij de verbetering van de taalachterstand van kinderen, wordt naast de VVE op kinderdagverblijven, ook ingezet op VVE-thuisprogramma's. Op dit moment worden in de gemeente drie VVE-thuisprogramma's uitgevoerd met alle drie hetzelfde doel: de onderwijsresultaten van kinderen verbeteren, door het onderwijsondersteunend gedrag van ouders te stimuleren. Ook scholen (vooral in achterstandswijken) hebben steeds vaker een aanbod voor ouders, om hen te betrekken bij het leertraject van hun kinderen in combinatie van taalverhoging voor de ouders zelf.

Vanuit VVE liggen kansen om ouders nog meer te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind, maar daarnaast ook meer de nadruk te leggen op de eigen (taal)ontwikkeling. Het consultatiebureau ziet de kinderen in de eerste levensjaren regelmatig en bouwt een band op met de ouders. Dankzij de professionaliteit van de medewerkers en de vertrouwensband die ontstaat kunnen deze medewerkers een zeer geschikte rol vervullen in het signaleren en doorverwijzen van ouders naar een juist taalaanbod.

3.2 Randvoorwaarden rondom het taalaanbod

Naast het taalaanbod dat in Eindhoven aanwezig is worden hieronder enkele randvoorwaardelijke zaken beschreven die van belang zijn om dit aanbod georganiseerd te krijgen.

3.2.1 Subsidiemogelijkheden binnen de gemeente

Een groot deel van het aanbod genoemd in paragraaf 3.1 valt onder de bestaande subsidiemogelijkheden, zoals de Subsidie Meedoen en Maatschappelijke Participatie, vreemdelingenbeleid, diversiteitsbeleid en vanuit de sector Gebiedsontwikkeling. De grotere organisaties, zoals SNV (Vluchtelingenwerk Eindhoven) en Humanitas/Rode Kruis/OVAA ontvangen een begrotingssubsidie om het aanbod van taal vorm te geven, waarbij ook de professionele ondersteuning wordt gesubsidieerd. Deze projecten zijn vooral gericht op stedelijk niveau en hebben een groter bereik. Duidelijk is geworden dat subsidieverzoeken rondom taalinitiatieven op verschillende wijzen worden beoordeeld en gefinancierd, waarbij een verbeterslag gemaakt moet worden om op elk initiatief een zelfde antwoord te kunnen geven. Hier wordt in actiepunten 1 op teruggekomen (paragraaf 5.1)

3.2.2 Communicatie richting de Eindhovense inwoners

In verband met de landelijke wijzigingen in het inburgeringsbeleid, en het feit dat gemeenten een steeds kleinere rol krijgen in het informeren van de inburgeringsplichtigen, zijn in 2012 twee folders gemaakt waarin het taalaanbod uit de stad is opgenomen. Eén folder is bedoeld voor inburgeringsplichtigen, waar het aanbod in staat van alle partijen met een keurmerk (noodzakelijk voor het krijgen van een lening bij DUO voor inburgeringsplichtigen). De andere folder is voor alle inwoners van de gemeente die zich willen bekwamen in taal, waarbij al het taalaanbod dat er is, van hoog tot laag en voor zover het bekend is bij de gemeente, staat beschreven.

De folder is inmiddels vertaald in het Engels en vindt gretig aftrek, bij burgers, maar ook bij intermediairs die deze folder dankbaar gebruiken om de burgers zo goed mogelijk de weg te wijzen.

Het probleem van papieren folders is dat de informatie niet volledig up to date te houden is. Daarom is vanaf 2013 ook een aparte site binnen de website van de gemeente Eindhoven gewijd aan het taalaanbod in de stad en wordt daarnaast alle benodigde informatie verstrekt rondom de benodigde landelijke sites en instellingen. Ook deze site zal vertaald gaan worden in het Engels om de informatievoorziening nog breder toegankelijk te maken.

3.2.3 Communicatie tussen de verschillende aanbieders

Bij het ontwikkelen van de twee folders werd een periodiek overleg georganiseerd waarbij alle taalaanbieders zijn uitgenodigd om input te geven. Dit overleg heeft

enkele keren plaatsgevonden op verzoek van de aanbieders, ook nadat de folders waren afgerond. Onderwerp van gesprek tijdens deze overleggen zijn informatie verstrekken over het verschillende aanbod, mogelijkheden bespreken rondom doorverwijzing, het ontwikkelen van informatiemateriaal en het organiseren van informatiebijeenkomsten. De aanbieders zijn hierbij aan zet, en pakken hun verantwoordelijkheden op.

Extra winst is dat de partijen bij elkaar zitten waardoor contacten ontstaan en doorverwijzingen tot stand komen, die uiteindelijk ten goede komen aan de burger. Er vinden hierdoor meer doorverwijzingen plaats dan voorheen en de lijnen zijn korter geworden.

3.2.4 Alternatief voor loketfunctie Bureau Inburgering

Gedurende de eerste helft van 2013 is de loketfunctie van bureau Inburgering operationeel met een lagere frequentie. Daarnaast is georganiseerd dat bij twee instellingen welke een subsidie ontvangen van de gemeente, er een aanspreekpunt komt voor de nieuwe burgers met vragen rondom inburgering en taal. Het betreft een aanspreekpunt voor nieuwkomers en reguliere vreemdelingen bij het Vreemdelingeninformatie Punt (VIP) en een aanspreekpunt voor asielgerechtigden bij Stichting Nieuwkomers en Vluchtelingen (SNV).

4 De vraag in Eindhoven

Om te beoordelen of het Eindhovense aanbod met betrekking tot taal en maatschappelijke participatie passend is in relatie tot de vraag, zal vanzelfsprekend gekeken moeten worden wat de behoefte van onze inwoners is rondom taal.

4.1 Behoeft van mensen met een taalvraag

Uit verschillende theoretische onderzoeken ¹ komt naar voren dat de hieronder beschreven punten van meegenomen moeten worden in het organiseren van taal in het kader van sociale redzaamheid. Wanneer het taalaanbod voldoet aan deze punten sluit het vanzelf aan bij de taalvraag van mensen.

Outreachend werk moet voorop staan

Voor de doelgroep die taalbehoef is vanuit het oogpunt van sociale zelfredzaamheid is het outreachend werken het uitgangspunt. Het mobiliseren van deze groep is van belang voor succesvolle deelname aan taalondersteuning in de buurt. Het blijkt dan ook van groot belang dat de generalisten in de WIJ-teams en overigen instellingen in de stad onderkennen dat taal een noodzakelijk middel is om tot een verhoogde maatschappelijke participatie te komen en uiteindelijk de zelfredzaamheid te vergroten. Daarnaast hebben ook scholen hier een belangrijke rol in.

Civil society

Om een aanbod te kunnen organiseren staat de inzet van vrijwilligers centraal, zij zijn vaak verantwoordelijk voor de uitvoering van de lessen. In de nota "Verbindende kracht" staat als uitgangspunt beschreven dat de gemeente in gesprek gaat met het Vrijwilligerspunt om verbetermogelijkheden binnen het vrijwilligersbeleid vorm te geven. Hier zullen de taalinitiatieven op mee moeten gaan liften.

Partners in de wijk

Een stevige verbinding met partners in de wijk zal aanwezig moeten zijn, zoals andere taalprojecten, welzijnsactiviteiten, zorg en onderwijs. Afstemming is van essentieel belang. De ontwikkeling naar WIJ-Eindhoven is hierbij het antwoord.

Anderstaligen willen graag meedoen aan activiteiten in de wijk en hebben behoefte om autochtonen te ontmoeten.

Het ontmoeten is een essentieel onderdeel in de taalactiviteiten, vooral wanneer maatschappelijke participatie op de voorgrond staat. Taal maakt dan wel een onderdeel uit van het traject, maar het betreft geen feitelijke scholing. Vergroten van het netwerk staat meer centraal, waarbij behoefte is aan taalcoaches of –maatjes. Deze worden momenteel geboden door SNV als ook door Humanitas. Veel

---

¹ Saluti "taal in de toekomst" en Renske van Kessel "onderzoeksrapport Taalactiviteiten"

taaltrajecten die in Eindhoven worden aangeboden hebben een grote focus op het ontmoeten en activeren.

Er is behoefte aan een totaal taalaanbod.

Anderstaligen willen kunnen doorstromen van laagdrempelig aanbod naar meer professioneel aanbod. Beter contacten en beter zicht op het aanbod kan daarbij helpen. Dit is inmiddels gerealiseerd door de samenwerking tussen de aanbieders. Goede doorverwijzing is hierbij van belang, waar extra aandacht aan gegeven zou mogen worden om het totaalaanbod beter vorm te geven.

Werving is van essentieel belang

Zowel voor de autochtone laaggeletterde als voor de allochtone groepen die niet inburgeringsplichtig zijn blijft het van belang om hen te motiveren voor een passend taalaanbod. Hierbij blijft het voor de autochtone burger een lastigere klus, gezien de bijbehorende schaamtegevoelens en de vaak negatieve leerervaringen uit het verleden. Extra inzet hierop is dan ook noodzakelijk.

4.2 Negen aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoeksrapport Taalactiviteiten wat in 2012 is geschreven voor de gemeente Eindhoven, zijn in totaal negen aanbevelingen beschreven, die meegenomen kunnen worden wanneer we kijken of het aanbod aansluit op de vraag. Deze aanbevelingen maken de kans op succes uiteindelijk groter. Het betreft de volgende aanbevelingen:

1. Sluit aan bij de leervoorwaarden van de cursisten met flexibel aanbod

Zoals al werd beschreven is er in de gemeente een divers aanbod van laag naar hoog. Aan de taalaanbieders die bekend zijn binnen de gemeente is de vraag gesteld of zij cliënten van een passend aanbod kunnen voorzien, of dat zij merken dat er gaten in het aanbod vallen. De aanbieders gaven allen aan dat zij ofwel een aanbod hadden dat aansloot op de vraag, of dat de inwoner konden doorsturen naar een andere instelling met een meer passend aanbod. Bij de aanbieders is het aanbod van de andere aanbieders goed bekend. De folders rondom taal die ontwikkeld zijn blijken hierbij een handig hulpmiddel te zijn.

Bij de bijeenkomst van het Bondgenootschap voor geletterdheid waren alle bekende aanbieders uitgenodigd, wat ook een plaats was om kennis te delen en informatie uit te wisselen. Een nieuwe bijeenkomst staat gepland voor september 2013.

2. Faciliteer decentrale initiatieven

De gemeente Eindhoven biedt ondersteuning aan kleine initiatieven door middel van subsidiemogelijkheden. Gezien de toename van aanvragen met betrekking tot taal is het wenselijk om een nieuw onderdeel toe te voegen aan de bestaande subsidievoorwaarden. Deze aanbeveling wordt opgepakt en wordt nader uitgewerkt in paragraaf 5.1.

3. Zorg voor een betere doorverwijzing naar taalactiviteiten

De folders waar alle taalactiviteiten in zijn opgenomen liggen op verschillende centrale plaatsen en worden dankbaar gebruikt bij het doorverwijzen naar de verschillende taalactiviteiten.

SNV en VIP hebben hierbij de formele taak gekregen om werk te maken van een goede en zorgvuldige doorverwijzing, binnen de bestaande subsidierelaties.

4. Stel eisen aan een goede werving

Een goede werving vindt plaats wanneer dit gebeurt door een vertrouwde instelling en de locatie vertrouwd is. Scholen en ook de kleinschalige initiatieven zijn veelal vertrouwd wegens de werkwijze, de mensen en de locatie.

Voor de werving van autochtone inwoners heeft de gemeente ingezet op het project Bijspijkeren, waarbij als actiepunt in hoofdstuk 5 wordt beschreven dat hier extra inzet op plaats zou moeten vinden en uitbreiding wenselijk is (paragraaf 5.2).

5. Zorg voor vervolgaanbod

Er lijkt steeds meer sprake te zijn van een logisch vervolgaanbod. Kleine initiatieven die voorheen vooral de taal onderwezen op zeer laagdrempelige wijze, worden langzaam professioneler en breiden hun aanbod uit. Een goed voorbeeld hiervan zijn de projecten in Woensel West, waar door vrijwilligers les wordt gegeven, tot aan het niveau van staatsexamen aan toe. De kracht zit hem in het gebruik maken van deskundige vrijwilligers zoals gepensioneerde leerkrachten. Uit de informatie van de aanbieders is verder gebleken dat zij geen gaten in het aanbod ervaren en elke persoon in principe een passende plaats weet te vinden, los van het feit dat op enkele plaatsen een wachtlijst aanwezig is.

6. Houd het aanbodoverzicht up to date

Dit gebeurt met de folder en de gemeentelijke site.

7. Zet in op ontmoetingsactiviteiten tussen anderstaligen en autochtonen

Het project Meedoen in de Wijk zet in op deze aanbeveling, en is een vervolg op het project Actief met Taal wat voorheen succesvol was in verschillende wijken. Verder zijn er tal van initiatieven die inspelen op ontmoeting tussen verschillende nationaliteiten op wijk- en buurtniveau.

8. Verminder de belemmeringen om mee te doen ten aanzien van financiën

Mensen met een inburgeringsplicht kunnen voor een lening terecht bij DUO wanneer zij geen middelen hebben om een traject te bekostigen. Daarnaast zijn er tal van instanties en kleine initiatieven die voor een zeer klein bedrag een lesaanbod bieden. Het aanbod van het Stercollege is gratis voor inwoners van Eindhoven met een minimuminkomen tot 110%. Het vragen van een kleine lesbijdrage of aanschaf van een boek lijkt geen drempel op te werpen maar zorgt voor commitment.

De commerciële instellingen vragen een marktconforme prijs. Het aanbod van deze instellingen is vooral gericht op inburgeringsplichtigen en kenniswerkers. Dergelijke trajecten worden ook ingekocht door werkgevers, wanneer de noodzaak van taalverhoging wordt ingezien en de investering uiteindelijk wordt terugverdiend. Het

Bondgenootschap kan hier een rol in spelen om dit blijvend onder de aandacht van bedrijven te brengen.

9. Anticipeer op veranderingen bij inburgering

De laatste aanbeveling heeft betrekking op de wettelijke veranderingen van 2013. De gemeente Eindhoven heeft fors ingezet op deze wijzigingen, door het ontwikkelen van de folders en een groot deel van de taken van bureau Inburgering neer te leggen bij twee instanties die daartoe passend zijn, en goed benaderbaar zijn voor de doelgroep (SNV en VIP).

Het risico dat blijft bestaan is het feit dat de handhavende taak is komen te vervallen bij de gemeente voor nieuwe inburgeringsplichtigen en de controle ontbreekt of nieuwe inwoners ook feitelijk aan de slag gaan met taal. Hier wordt vanuit de gemeente niet op georganiseerd, omdat deze handhavende taak een landelijke verantwoordelijkheid is geworden.

4.3 Afstemming van vraag en aanbod

Samenvattend kan gesteld worden dat grotendeels wordt voldaan aan de vraag van de inwoners wanneer het aanbod dat er is en de randvoorwaarden die zijn georganiseerd wordt afgezet tegen de wens van taalbehoefte. Ten aanzien van de aanbevelingen op gebied van taalaanbod, valt te zien dat de gemeente niet heeft stil gezeten, omdat op de meeste aanbevelingen een antwoord is te geven.

Eindhoven is een sociale stad waarin veel wordt georganiseerd door en voor burgers, op gebied van participatie, taal en ontmoeting.

In de voorgaande hoofdstukken staan wel enkele aandachtspunten vermeld die verbeterd kunnen worden om het taalbeleid te optimaliseren. Deze verbeterpunten kunnen als volgt worden samengevat:

1. Verbetering van de subsidiemogelijkheid gericht op taal;
2. Inzetten op extra werving, met name gericht op autochtonen;
3. Inzetten op doorverwijzing van decentraal naar centraal aanbod.

5 Uitvoering taalbeleid in Eindhoven

Samenvattend komen uit hoofdstuk 3 en 4 aandachtspunten naar voren. Door deze aan te pakken kan het taalbeleid in Eindhoven van een steviger fundament worden voorzien richting de toekomst, waar taal, gezien alle maatschappelijke en economische ontwikkelingen, alleen maar van groter belang zal worden. In dit hoofdstuk staan verbeterpunten beschreven, met daarbij een eerste uitwerking. De feitelijke uitwerking zal in het najaar volgen (derde kwartaal 2013) met een kort uitvoeringsprogramma.

5.1 Actiepunt 1: Afzonderlijke taalsubsidie

Binnen de subsidie Meedoen en Maatschappelijke Participatie vallen alle initiatieven die gericht zijn op ontmoeting en participatie voor gehandicapten, senioren en allochtonen. De initiatieven rondom taal vallen onder deze subsidieregeling, maar dreigen weg te vallen in het geheel, en worden niet altijd naar waarde en op een gelijke wijze beoordeeld. Een gemeente die uitdraagt dat taal van belang is moet in het bezit zijn van duidelijke beleidsrichtlijnen rondom taal.

5.1.1 Uitwerking afzonderlijke taalsubsidie

Vanwege de ontwikkelingen naar een Sociaal Domein, wordt het subsidiebeleid opnieuw vormgegeven. Grondige wijzigingen zijn daarom op dit moment niet wenselijk. Daarbij is gekozen, vanwege de incidentele middelen die beschikbaar zijn voor taal, om het taalaanbod vooralsnog niet mee te nemen in de Opdracht van het Sociaal Domein 2014.

Door de Nadere regel binnen de subsidie Meedoen en Maatschappelijke Participatie aan te passen met uitbreiding van een vierde onderdeel, wordt het mogelijk om afzonderlijk beleid voor taalaanbod te formuleren.

De algemene subsidievereisten van de Nadere Regel blijven gelijk, maar voor het onderdeel taal worden onderstaande extra criteria toegevoegd.

Deelnemersbijdrage kan op verschillende wijzen georganiseerd worden

Met betrekking tot de deelnemersbijdrage wordt bij taalinitiatieven toegevoegd dat deze op verschillende wijzen kunnen worden toegepast vanuit het wederkerigheidsbeginsel: de taalaanbieder kan hier een eigen invulling aan geven. Dit kan betekenen dat mensen een kleine bijdrage moeten betalen, maar kan ook vertaald worden in het ondersteunen van een andere activiteit in de wijk, waardoor de participatie van de persoon uiteindelijk op meerdere vlakken zal verhogen, en de deelnemer wordt aangesproken op zijn of haar eigen talenten. Invulling van de deelnemersbijdrage kan per initiatief variëren.

Argument om hier voor te kiezen bij taalprojecten is dat juist deze projecten vaak ontmoeting en participatie naast taalverwerving centraal hebben staan. Een bijdrage

in een dienst kan vaak van een hogere betekenis zijn op gebied van participatie, dan een geldelijke bijdrage.

Doorstroom moet verankerd worden in taalinitiatieven

Binnen taalinitiatieven moet het motiveren van mensen tot doorstroom naar vervolgaanbod als aandachtspunt aanwezig zijn. Hierdoor is de beschikbare plaats dus van tijdelijke aard. Indien mensen geen gebruik willen maken van doorstroom naar een hoger aanbod moet dat vanzelfsprekend mogelijk blijven en geen verplichting worden. Maar dan zal bezien moeten worden of doorverwijzing plaats kan vinden naar een ander wijkaanbod, waar ontmoeting wellicht meer centraal staat in plaats van taalverhoging. Uitgangspunt blijft doorstroom, waarbij als termijn maximaal 18 maanden wordt genomen als mogelijkheid om van het taalaanbod gebruik te kunnen maken.

Ook de samenwerking met andere organisaties in de wijk en andere taalinitiatieven wordt hierdoor gestimuleerd.

Vergoeding van verschillende kosten blijft mogelijk

De financiering van taalactiviteiten kan op verschillende wijze beoordeeld en gewaardeerd blijven worden, wat binnen de huidige subsidie ook al mogelijk was. Zo kan nieuw lesmateriaal onderwerp van de subsidieaanvraag zijn, maar ook de huur van lesruimte of bekostiging van het project als geheel. Eenduidigheid van de beoordeling lijkt wenselijk, maar gebleken is dat de initiatieven van zo verschillende aard zijn dat ook de vraag naar vergoeding sterk varieert. Eenduidigheid lijkt hierbij niet leidend te kunnen zijn doordat het maatwerk per initiatief dan moet worden losgelaten, en dat doet geen recht aan de initiatiefnemers en het ingediende voorstel. Uitgangspunt blijft evenwel dat de algemene richtlijnen van de subsidieregeling leidend zijn bij de beoordeling van taalinitiatieven.

5.2 Actiepunt 2: Organiseren van de werving

In deze notitie wordt beschreven dat werving van autochtone inwoners een lastige klus is waar extra inzet voor nodig is en waar elke gemeente mee worstelt. Ook in het landelijk en gemeentelijk aanvalsplan staat beschreven dat extra inzet hierop gestimuleerd moet worden omdat werving niet vanzelf gaat.

Om de werving van de grond te krijgen moet allereerst de kennis rondom laaggeletterdheid vergroot worden bij alle partners in de stad die in gesprek zijn met de burger. Dat kunnen corporaties zijn, welzijnsinstellingen, de generalisten van WIJ-Eindhoven, maar zeker ook onze eigen klantmanagers binnen de gemeente (binnen de sector Werk, maar net zo goed de personen aan de balie van publiekszaken, WMO, Schulddienstverlening, etc). Vergroten van de kennis is de eerste stap om het probleem rondom taal bespreekbaar te maken.

Bij de autochtone doelgroep overheerst vaak schaamte voor het niet kunnen lezen en schrijven, en heeft men gedurende het leven trucjes aangeleerd om te overleven in het dagelijks functioneren. Wanneer de trucs herkend worden tijdens het gesprek dat gevoerd wordt, is de eerste stap gezet.

Maar, het herkennen van het probleem is één, het bespreekbaar maken bij de persoon, en deze uiteindelijk weten te motiveren om er ook daadwerkelijk mee aan de slag te gaan, is een kunst op zich. Laaggeletterdheid bespreekbaar maken sluit aan bij een van de ambities van de gemeente bij vaststelling van het gemeentelijk Aanvalsplan.

Werving kan hierbij niet los worden gezien van het doorleiden naar een passend lesaanbod. Bekend bij de doelgroep is dat laagdrempelig aanbod vaak de voorkeur heeft in de eerste stap richting lezen en schrijven omdat scholing dan plaatsvindt in de vertrouwde omgeving, waar meer individuele aandacht is en meer maatwerk geboden wordt. Door de vaak negatieve schoolervaringen van laaggeletterden in het verleden, is de eerste stap naar een "echte" school groot.

Dit geldt overigens niet voor iedereen. Ook nu komen incidenteel nieuwe aanmeldingen binnen bij het Stercollege, van mensen die de weg wel weten te vinden of doorgeleid worden door medewerkers van de gemeente of het Servicepunt Leren en Werken. Het centrale aanbod van het Stercollege blijft dan ook van belang. Het organiseren van een laagdrempelig aanbod in de wijk moet dan ook als mogelijk alternatief gezien worden, en niet als vervangend aanbod.

Wanneer kennisverhoging, werving en doorverwijzen op een juiste wijze georganiseerd worden, zijn in Eindhoven nog grote slagen te slaan en wordt serieus werk gemaakt van het aanpakken van laaggeletterdheid.

5.2.1   Uitwerking van de werving

Terugverwezen wordt naar het project Bijspijkeren, waar werving centraal stond in de aanpak van laaggeletterdheid bij huurders van Trudo, gecombineerd met doorverwijzing naar het laagdrempelige aanbod. Het scholen van de intermediairs bij Trudo in combinatie met het organiseren van een vervolgaanbod bleek een goede formule te zijn welke als voorbeeld kan dienen voor verdere uitwerking binnen Eindhoven.

Samenwerking met Bureau Zet een Punt...

De samenwerking met Bureau Zet een Punt... was bij het project Bijspijkeren noodzakelijk, gezien de kennis van en ervaring met laaggeletterden die binnen het bureau aanwezig is en noodzakelijk is om een dergelijk project succesvol te laten verlopen. Waar binnen verschillende instanties in de stad voldoende expertise aanwezig is op het gebied van NT2 (Nederlands als tweede taal) is er in de gemeente weinig kennis en ervaring op gebied van NT1 (Nederlands als eerste taal, voor geboren Nederlanders).

Zet een Punt... is een expertisebureau gericht op NT1 en heeft de benodigde kennis in huis om het overdragen en het verhogen van kennis bij partners in de stad vorm te geven. Het bureau heeft zich bewezen in de aanpak van werving en doorverwijzing. Om werving in Eindhoven van de grond te krijgen is het wenselijk om Zet een Punt... hiervoor in te schakelen, zoals ook met Bijspijkeren is gebeurd. Het zal om een tijdelijke opdracht gaan, omdat de kennis uiteindelijk ingebed zal moeten raken in de stad, waardoor externe inzet op termijn overbodig zal zijn. In de opdracht zal het

verzorgen van trainingen "Herkennen en Doorverwijzen" en het instrueren van medewerkers van verschillende organisaties centraal komen te liggen. Daarnaast zal aandacht moeten zijn voor verbindingen leggen met het netwerk en expliciet daarbij de contacten met het Stercollege.

Uiteindelijk moet als doel worden gesteld dat het onderwerp laaggeletterdheid ingebed wordt in de integrale aanpak van elke organisatie en deze automatisch wordt meegenomen in de intakeprocedure. Dit zal in de opdrachtverlening worden opgenomen.

Laagdrempelig aanbod in de wijk

Naast het centrale aanbod bij het Stercollege blijft een alternatief aanbod in de stad van belang. Enerzijds als letterlijk alternatief voor het geval het centrale aanbod geen beschikbare plaatsen meer heeft, anderzijds vanwege het feit wat is beschreven: laagdrempelig aanbod heeft vaak de voorkeur bij veel laaggeletterden als eerste stap richting formele scholing.

Een direct beschikbaar aanbod is van wezenlijk belang wanneer de persoon de stap naar scholing wil zetten. Wanneer dit niet voorhanden is dan is de kans groot dat de cursist op een later moment de stap niet meer wil zetten en de motivatie weer is verdwenen.

Het zou goed zijn om met het Stercollege in gesprek te gaan en de mogelijkheden te onderzoeken om het centrale aanbod op de Frankrijkstraat uit te breiden naar een aanbod dichterbij de mensen. Dat kan op een spilcentrum in een wijk, maar ook zou aansluiting gezocht kunnen worden bij de bibliotheek, omdat deze locatie wel centraal ligt, maar mogelijk een lagere drempel heeft dan de leslocatie van het Stercollege. Daarnaast biedt het wijkaanbod van Trudo een mogelijkheid om mensen naar door te verwijzen.

Uitbreiding Bijspijkeren

Het project met Trudo, Bijspijkeren, was zoals gezegd succesvol en wordt landelijk als voorbeeld gesteld bij andere gemeenten. De combinatie van werving door de medewerkers en het vervolgens doorsturen naar een laagdrempelig aanbod, werkt. Er zal naar gestreefd moeten worden om door te pakken en dit project uit te zetten bij de andere woningcorporaties in de stad. Gesprekken hierover zijn gaande met verschillende corporaties. Ook dit zal worden meegenomen in de opdracht aan Zet een Punt... waarbij mogelijk ook het decentrale lesaanbod kan worden uitgebreid.

5.3 Actiepunt 3: Doorverwijzing naar centraal aanbod

Mensen die lang niet hebben geleerd hebben veel moeite om de stap richting scholing te zetten. Zeker wanneer scholing niet verplicht is, is de drempel van het centrale aanbod hoog. Verhoging van de sociale redzaamheid staat dan voorop, voordat aan educatieve redzaamheid gewerkt kan worden.

Laagdrempelig aanbod op gebied van NT2 is ruimschoots aanwezig. Op gebied van NT1 is nu alleen het project Bijspijkeren in de wijk terug te vinden. Uitbreiding van

het decentrale aanbod wordt als uitgangspunt beschreven in de voorgaande paragraaf, waar de uitwerking van de werving wordt beschreven.

Naast zorg dragen voor voldoende laagdrempelig aanbod blijft het van belang om mensen, wanneer zij weer meer zelfvertrouwen hebben gekregen, door te laten stromen naar het centrale aanbod bij het SUMMA-college, onderdeel Stercollege. Daar is aanbod op zowel NT1 als NT2 (met uitzondering voor inburgeringsplichtigen) aanwezig.

Door van decentraal naar centraal aanbod door te verwijzen kan een doorgaande leerweg worden georganiseerd waardoor mensen zich weten te kwalificeren naar een hoger niveau en mogelijk een startkwalificatie kunnen bereiken. Ook in de aanbevelingen wordt het belang van doorstroom vermeld.

Door werk te maken van doorstroom komen nieuwe plaatsen vrij in het decentrale aanbod zodat cursisten die de drempel naar het centrale aanbod nog te hoog vinden hun plaats kunnen krijgen. Dat helpt de wachtlijsten te verminderen die langzaam aan het ontstaan zijn wegens de steeds groter wordende vraag.

5.3.1 Uitwerking doorverwijzing naar centraal aanbod

Er is een overlegstructuur ontstaan tussen verschillende taalaanbieders in de stad, het Vreemdelingeninformatiepunt en de gemeente. Het feit dat men elkaar kent, het aanbod bekend is en de lijnen kort zijn, verbetert de doorverwijzing naar een hoger aanbod automatisch. Ook het Stercollege is bij dit overleg aanwezig.

De eerste gesprekken hebben al plaatsgevonden tussen een taalinitiatief uit de wijk en het Stercollege, om te bezien welke mensen kunnen doorstromen naar het aanbod van het Stercollege, zodat de mensen van de wachtlijst weer gebruik kunnen maken van de vrijgevallen plaatsen in de wijk. De uitwerking rondom deze doorverwijzing en de feitelijke overplaatsing wordt ambtelijk gevolgd, en zal als voorbeeld dienen voor andere projecten. Ook voorlichtingsbijeenkomsten van het Stercollege aan de kleinere initiatieven is hier bij van belang, zodat het centrale aanbod ook bekend wordt, bij zowel de cursisten als de initiatiefnemers. Dit zal in de toekomst eveneens gaan gelden voor het wijkgerichte aanbod op gebied van NT1, waar ook doorstroom gerealiseerd kan worden van decentraal naar centraal aanbod.

In de overleggen die plaatsvinden tussen gemeente en Stercollege wordt dit onderwerp (doorstroom en voorlichting) meegenomen.

In de criteria van het subsidieonderdeel taal is eveneens meegenomen dat doorverwijzing altijd punt van aandacht moet zijn, zodat dit voor de toekomst geborgd is middels de subsidievoorwaarden bij taalinitiatieven.

Doorverwijzing is niet van toepassing voor iedereen

Zoals al beschreven werd bij de criteria binnen de taalsubsidie is doorstroom niet voor iedereen weggelegd, omdat er een groep blijft bestaan waarbij het contact met de mensen centraal staat en niet zozeer de verhoging van de cognitieve vaardigheden voor bijvoorbeeld toekomstige arbeidsmogelijkheden. In een stad als Eindhoven waar participatie en zelfredzaamheid centraal staat, moet deze

mogelijkheid blijven bestaan. Hierbij zal aandacht moeten komen voor doorverwijzing naar activiteiten waar ontmoeting centraal staat. Ook op die manier worden plaatsen vrijgespeeld voor nieuwe cursisten die wel taal als belemmering ervaren om volwaardig deel te kunnen nemen.

Risico's bij doorverwijzing

Het centrale aanbod in Eindhoven wordt geboden door het Stercollege, afdeling volwassenenonderwijs van het SUMMA-college. De WEB-middelen die jaarlijks verstrekt worden voor educatietrajecten zijn de laatste jaren wegens landelijke bezuinigingen sterk gedaald. Door middel van een wettelijk gewijzigde financieringsstructuur worden sinds 2013 geen individuele trajecten meer ingekocht door de gemeente, maar worden cursussen ingekocht, ongeacht het aantal deelnemers. Vanzelfsprekend vindt sturing plaats zodat de beschikbare plaatsen zo optimaal mogelijk benut worden. Momenteel is er een bezettingspercentage van 84% bij het Stercollege (los van de cursussen in het WLB) zodat er nog ruimte is voor doorstroom van mensen uit het wijkgerichte aanbod.

Wanneer doorstroom meer een formele vorm gaat krijgen door deze beleidslijn in te zetten, betekent dat een risico voor onvoldoende lesplaatsen bij het Stercollege, waardoor de doorstroom stagneert.

Een oplossing hiervoor is op voorhand gerealiseerd door in de Prioriteringsnota van het Participatiebudget (door de Raad goedgekeurd in december 2012) de mogelijkheid op te nemen dat het educatieaanbod van het Stercollege zondig uitgebreid kan worden vanuit middelen uit het werkdeel, wanneer zou blijken dat de educatiemiddelen ontoereikend bleken. Van deze mogelijkheid kan in de loop van 2013 gebruik gemaakt worden. Daarnaast zal een deel van het beschikbare taalbudget gereserveerd blijven om ook het laagdrempelige NT1-aanbod uit te breiden wanneer dat nodig blijkt te zijn.

5.4 Aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen

Los van de drie bovengenoemde actiepunten die meegenomen worden bij het uitwerken van het taalbeleid in de gemeente zijn er ook enkele aandachtsgebieden te benoemen die mogelijk aan kunnen sluiten bij het te ontwikkelen taalbeleid maar eerst meer onderzoek vragen. Extra gesprekken zijn noodzakelijk voordat het als concreet actiepunt benoemd kan worden. Deze punten zullen echter wel meegenomen worden in het uitvoeringsplan.

Ontwikkelingen bibliotheek Eindhoven

De bibliotheek Eindhoven is, zoals gezegd, in ontwikkeling, en heeft daarbij twee prioriteiten benoemd: 1. Een educatief programma met aandacht voor de jeugd, en 2. De omvorming van de centrale bibliotheek tot een kenniscentrum.

Het educatief programma "Wijzer! met taal & media" heeft als missie om taalvaardigheid en mediawijsheid van kinderen ten volle te ontwikkelen. In samenwerking met basisscholen en voor- en buitenschoolse instellingen stelt de

bibliotheek dit educatieve programma op waarbij de betrokkenheid van ouders hierbij vergroot zal moeten worden, om de ambities te behalen.

Door bij de opdracht van werving aan te sluiten op deze ontwikkelingen en de bibliotheekmedewerkers ook te scholen rondom het thema laaggeletterdheid worden extra kansen geboden om ook de ouders die dit nodig hebben door te verwijzen naar een passend aanbod. Hiervoor zal afstemming gezocht worden binnen het Sociaal Domein in het algemeen, en de afdeling onderwijs in het bijzonder om tot nadere uitwerking te kunnen komen.

Pilot online taalleren van Cinop

Om het laagdrempelige aanbod zo effectief mogelijk te maken, en de beschikbare middelen in de toekomst zo zorgvuldig mogelijk in te kunnen zetten, zal naast uitbreiding van laagdrempelig wijk aanbod ook onderzocht kunnen worden of aansluiting bij het landelijk project van Cinop een mogelijkheid is (beschreven in hoofdstuk 2).

Om de haalbaarheid hiervan te beoordelen zullen allereerst gesprekken gevoerd moeten worden met enkele partijen, waar onder het Vrijwilligerspunt. Vrijwilligers zullen namelijk de rol krijgen om als coach de begeleiding van het scholingstraject op zich te nemen. Zet een Punt... kan mogelijk de deskundige begeleiding hierin verzorgen.

Het werken met vrijwilligers in relatie tot taal sluit aan bij het programma van Taal voor het Leven, het programma van de Stichting Lezen en Schrijven, waarbij wordt geprobeerd om meer mensen in Nederland op cursus te krijgen en aan hun taalvaardigheid te laten werken. Dit programma heeft ook de inzet van vrijwilligers centraal gezet, gezien de teruglopende budgetten.

Tevens lijkt het de moeite waard om aansluiting te zoeken bij de toekenning van de Meedoenbijdrage in die gevallen waar het kinderen tussen de 12 en 18 jaar betreft. De Meedoenbijdrage is voor deze leeftijdsgroep hoger vastgesteld vanuit het uitgangspunt dat een kind op de middelbare school hogere kosten moet maken. In het aanvraagformulier staat daarom vermeld dat de bijdrage onder andere is bedoeld voor de aanschaf van een computer en schoolbenodigdheden. Hierbij zou een aanvullend aanbod aan de ouders gegeven kunnen worden om middels een extra computercursus meer vertrouwd te raken met het gebruik van de computer waardoor de ouders digitaal vaardiger worden en hierdoor hun kinderen beter kunnen begeleiden. Gesprekken hierover moeten nog gevoerd worden maar deze optie zal worden meegenomen in de uitwerking van het taalbeleid. Ook bestaande initiatieven, zoals de klik en tikcursus bij de bibliotheek, als ook de computercursus bij het Stercollege, zullen hierbij worden meegenomen als mogelijke opties.

5.5 Uitvoeringsprogramma

Bovengenoemde drie actiepunten moeten concreet worden uitgewerkt voordat de plannen uitgevoerd kunnen worden. Dat geldt ook voor de nieuwe ontwikkelingen, genoemd onder paragraaf 5.4, waarbij extra onderzoek en gesprekken nodig zijn met

de betreffende partijen binnen het Sociaal Domein voordat het vorm gegeven kan worden in het uitvoeringsprogramma.

In het derde kwartaal 2013 zal daarom een kort uitvoeringsprogramma worden voorgelegd, waar alle actiepunten in worden uitgewerkt in concreet taalbeleid voor de gemeente Eindhoven.

5.6 Kostenoverzicht

Binnen het collegeproduct 2518 Welzijn, deelproduct 2518.05 Vreemdelingenbeleid is voor de jaren 2013, 2014 en 2015 incidenteel budget gereserveerd voor "taalaanbod". Dit vanwege de noodzaak die het college hecht aan mogelijkheden om het taalaanbod voor de inwoners van Eindhoven te vergroten.

De volgende budgetten zijn beschikbaar:

Jaar	Budget	Besteed	Besteedbaar budget
2013	€ 111.000	€27.000*	€ 84.000
2014	€ 53.000		€ 53.000
2015	€ 53.000		€ 53.000

* Een deel van het budget voor 2013 is reeds besteed aan kosten voor de tolkentelefoon bij Lumens.

In het uitvoeringsprogramma van Taal telt! worden de actiepunten nader uitgewerkt, met een bestedingsvoorstel per onderdeel, waarbij rekening wordt gehouden dat het beleid ontwikkeld zal worden binnen de daartoe besteedbare budgetten.